

Forskningsprogram Civilt försvar

Försörjningsberedskap och ekonomiskt försvar 2024

Projektet Försörjningsberedskap och ekonomiskt försvar, som ingår i Forskningsprogram Civilt försvar, bidrar med sådan kunskap som stärker totalförsvarets uthållighet och motståndskraft. Utgångspunkten är att en god försörjningsberedskap och en fungerande samhällsekonomi utgör avgörande förutsättningar för såväl det civila som det militära försvarets förmåga. Forskning bedrivs både om hoten och sätt att möta hoten, med olika tidsperspektiv och med hänsyn till relaterad policyutveckling inom EU och Nato.

SOM GRUND FÖR en strukturerad kunskapsutveckling genomfördes i början av 2024 en analys av hur centrala begrepp, som försörjningsberedskap, ekonomiskt försvar och ekonomisk säkerhet, förhåller sig till varandra i aktuell policyutveckling. Under året bedrevs sedan forskning inom flera spår som översiktligt kan delas in i hotbildsförståelse, strategi och policy samt beredskapsåtgärder. Dessa studier fortsätter delvis in i 2025. Parallellt med forskningen har representanter från projektet även deltagit i ett antal populärvetenskapliga och vetenskapliga sammanhang i syfte att sprida forskningsresultaten.

Det ekonomiska försvarets hotbilder

Forskning om hot mot landets försörjning har en lång tradition i Sverige, såväl vad gäller konsekvenserna av krig som fredstida kriser. Mot bakgrund av den försämrade omvärldsutvecklingen har det återigen blivit nödvändigt att fördjupa vår hotbildsförståelse för att kunna skapa ett mer motståndskraftigt samhälle. Under 2024 genomfördes en brett upplagd studie om det ekonomiska försvarets hotbilder. Syften med studien var att undersöka hur olika typer av geoeconomiska hotbilder kan förstås och hanteras på ett mer sammanhängande sätt i en beredskapskontext, oavsett om det handlar om sårbara beroenden, störningar i leveranskedjor, ekonomiska påtryckningsmedel, klimat-effekter eller kontroll över teknikutveckling och kritiska råvaror.

Att möta hoten

Ekonomiskt försvar liksom ekonomisk säkerhet syftar i grunden till att på olika sätt kunna möta och hantera antagonistisk användning av ekonomiska medel.

Strategier på området utvecklas på såväl nationell som internationell nivå. Då framför allt ekonomisk säkerhet internationellt sett har blivit ett framträdande tema i nya säkerhetsstrategier har exempel på sådana löpande analyserats. Som en del av årets omvärldsbevakning har projektet alltså inte endast studerat hotbilderna utan även de förslag som tas fram på hur dessa ska mötas, särskilt från EU respektive Nato. Syftet är att utröna konsekvenser för Sverige som inte bara är mitt uppe i en intensiv totalförsvarsuppbyggnad utan också har en ny nationell säkerhetsstrategi som betonar vikten av ekonomisk säkerhet. Då varje land har sina unika geografiska, historiska och förvaltningsmässiga förutsättningar behövs forskning även kring vilka lösningar som är bäst lämpade just för Sverige.

Sjöfart och handel under kriser och krig

För att upprätthålla en fungerande utrikeshandel under en säkerhetspolitisk kris eller ytterst krig krävs att en rad grundläggande logistiska system fortsätter att fungera. Det gäller till exempel transporter, kommunikationer, försäkringsväsende och banksystem. För Sverige som är starkt beroende av sjöfart för import och export krävs att fartygstrafiken kan upprätthållas, men också att det finns ett tillämpligt system för krigsförsäkringar. Under 2024 initierades en förstudie på temat handelslogistiska förutsättningar i krig. Med fokus på svensk sjöfart undersöktes krigsförsäkringssystemets förutsättningar och betydelse för totalförsvaret. Den fortsatta studien utgör en mer tillämpad del av projektets mål att utforska centrala komponenter i ett nytt ekonomiskt försvar men bidrar också till att öka kunskapen om det civila försvarets beroende av sjöfart i kriser och krig. ■